

Oslo 14.01.2022

Innspill til etablering av en ny ordning for tildeling av miljøteknologitillatelser

Naturvernforbundet, Sabima, Norges Jeger og Fiskerforbund, Reddvillaksen, Natur og Ungdom, WWF Verdens naturfond og Norske Lakseelver takker for muligheten til å gi innspill til etablering av en ny ordning for tildeling av miljøteknologitillatelser.

Nærings- og Fiskeridepartementet har relativt nylig understreket et behov for et helhetlig tillatelsessystem i sin havbruksmelding «Et hav av muligheter» og gjennom å sette ned et offentlig utvalg for en helhetlig gjennomgang av tillatelsessystemet. Dette initiativet støttes av våre organisasjoner, og i denne sammenheng stiller vi spørsmål til om den foreslåtte miljøtillatelsesordningen er et steg i riktig retning, eller om det vil bidra til å ytterligere komplisere et fragmentert og komplekst tillatelsessystem. Vi oppfordrer derfor NFD til å gjøre en vurdering av om den foreslåtte ordningen med miljøteknologitillatelser passer inn i et helhetlig system.

Vi er som kjent positive til at det utvikles ny teknologi som løser noen av oppdrettsnæringens mange miljøutfordringer, og ser ny og bedre teknologi som en forutsetning, ikke bare for videre vekst, men for fortsatt drift av eksisterende lokaliteter/anlegg. Organisasjonene bak dette innspillet mener også at det ikke kan være en ytterligere vekst i næringen før dagens miljøutfordringer er blitt løst. I så måte er forbedret teknologi som gir mindre miljøfotavtrykk avgjørende. Vi ser allikevel flere svakheter ved ordningen slik den er satt opp i dette forslaget. Vi fremhever spesielt at den nye ordningen i liten eller ingen grad sikrer at miljøeffektene fra eksisterende tillatelser reduseres. Vi viser blant annet til en

rapport fra Menon Economics (Grønvik og Grünfeldt 2021) som sier dette om forslaget til ordningen med miljøteknologitillatelse: «Ved å tilføre kapasitet på toppen av allerede tildelte tillatelse gir ordningen ingen positiv netto effekt på miljøproblemene, fordi den eksisterende konsesjonsmassen forblir uendret. Her skiller en konverteringsordning seg positivt ut, fordi den realiserer ny, mer miljøvennlig produksjon til erstatning for eksisterende produksjonstillatelse. Lykkes man med å etablere en gunstig ordning, kan man som vi har vist få bedre miljøsituasjon samtidig som man realiserer økt verdiskaping.»

Vi mener at en ny ordning med tildeling av vekst samtidig må gi incentiver til en miljøforbedring i eksisterende oppdrett av fisk. Våre organisasjoner ber derfor departementet om å se nærmere på forslaget til en ordning som stimulerer til å redusere miljøavtrykket, og som samtidig gir mulighet for miljømessig bærekraftig vekst i oppdrettsindustrien. Vi ber derfor om at Menons forslag om å tilby økt biomasse i bytte mot at konsesjoner med stort miljøavtrykk konverteres til anlegg med gitte funksjonskrav vurderes. En slik konverteringsstrategi er også [foreslått av Roger Hofseth, Administrerende direktør i oppdrettsselskapet Hofseth International](#). Konverteringsstrategien som er foreslått av Menon og Hofseth vil oppfylle alle kravene i § 1. *Formål* i høringsdokumentet «Utkast til forskrift om tildeling av tillatelse til akvakultur med laks, ørret og regnbueørret i sjøvann til miljøteknologiformål.»

Kommentarer til høringsnotatet og utkastet til forskrift

Det legges opp til en ordning med årlige tildelinger av miljøteknologitillatelse, men ordningen har ingen definert varighet. Det er logisk at en ordning der målet er å utvikle anlegg med gitte effektkrav har en definert varighet, slik at ordningen eventuelt kan avvikles når teknologi som oppfyller kravene er ferdig utviklet.

Utkastet til forskriften beskriver en ordning med konkurranse der en på forhånd avgrenset MTB skal fordeles mellom søkerne. Tildeling skal skje enten ved innovasjonskonkurranse eller etter auksjon. Det er uklart for oss om ordningen skal vedtas med én av disse tildelingsformene, eller om departementet skal bestemme tildelingsmetode for hver nye tildelingsrunde. Vi foreslår at innovasjonskonkurranse velges som eneste tildelingsmetode. Dette fordi denne tildelingsformen vil sikre at de beste konseptene med hensyn på miljøteknologiutvikling vil vinne konkurransen om biomassen. Hvis målet er utvikling av teknologi for å bedre miljøforholdene, er det mer fornuftig å tildele tillatelsene til den som forplikter seg til å legge de største ressursene i teknologiutvikling, og ikke til de som er villige til å betale mest penger til myndighetene.

Funksjonskravene/effektkravene om null lus og oppsamling av partikulært avfall er et skritt i riktig retning, men en miljøtillatelsesordning bør stille flere effektkrav enn det som gjøres i denne ordningen, og ikke minst krav som adresserer flere av de største miljøutfordringene. Ved auksjonsbasert tildeling foreslår departementet at det ikke gjennomføres noen forhåndskontroll av om søkerne innehar en teknisk løsning som er i stand til å oppfylle de særskilte driftskravene som vil gjelde for miljøteknologitillatelse. Dermed bør effektkrav som f.eks. null rømming, ingen utslipp av visse patogener, begrensninger på utslipp av kjemikalier og andre miljøgifter, bruk av bærekraftig fôr og krav om < X % dødelighet inkluderes i en auksjonsbasert ordning. Dette er etterprøvbare effektkrav som kan

dokumenteres gjennom det foreslåtte programmet for overvåking og undersøkelser som ordningen vil pålegge disse miljøteknologitillatelsene.

Ved innovasjonskonkurranse som tildelingsmetode er partikulært avfall gitt veldig stor betydning i den foreslåtte ordningen. Det er mulig å oppnå hele 6 poeng ved lovnad om oppsamling av partikulært og løst avfall. Vi mener at også andre store miljøpåvirkninger, som de vi nevner i avsnittet over, må tas inn i tillatelsesordningen, med poengtildeling lignende den for oppsamling av organisk avfall. Våre organisasjoner oppfordrer til en ny vurdering av vektingen av miljøutfordringer, og at en tillatelsesordning sikrer at de største miljøutfordringene blir adressert.

Det bør stilles krav til at den nye teknologien som utvikles gjennom tillatelsesordningen også skal tas i bruk. Et forslag kan være å stille krav til konvertering av konsesjoner i gule og røde produksjonsområder som ikke evner å forbedre sin status i trafikklyssystemet fra en vurderingsperiode til den neste.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om tillatelsene bør tidsbegrenses. Våre organisasjoner mener at tillatelsene bør være tidsbegrenset, men at de må ha en varighet som sikrer stor og bred deltakelse i en innovasjonskonkurranse.

Det foreslås ett (1) poeng for merking av fisk. Dette forutsetter at all fisk merkes med en metode som gjør fisken sporbar tilbake til lokalitet. I den sammenheng anbefaler vi at ordningen bestemmer seg for én merkemetode som må gjelde for alle. Det vil bli svært komplisert hvis Fiskeridirektoratet skal forholde seg til flere merkesystemer når rømt oppdrettslaks skal spores tilbake til rett eier. For at fisken skal kunne spores tilbake til lokalitet må den kunne identifiseres som en rømt oppdrettslaks. Dette kan være svært krevende, særlig for oppdrettslaks som rømmer når de er små. Det bør derfor stilles krav om at all fisk skal merkes med et ytre kjennetegn, f.eks. fettfinneklipping, som gjør at den med sikkerhet kan skilles fra villaks og sjøørret. Ifølge Kristiansen mfl. (2012) har fettfinneklipping liten eller ingen negativ effekt på vekst og overlevelse. Kristiansen mfl. (2012) viser til studier av Armstrong (1949) og Vincent-Lang (1993). Rømming med påfølgende innkryssing av gener fra rømt oppdrettslag i villaksbestander er av Vitenskapelig råd for lakseforvaltning vurdert til å ha like stor negativ påvirkning som lakselus har villaksen (VRL, rapport 16). Vi mener derfor at det bør være mulig å oppnå mer enn ett poeng for de som merker all fisk. Merking av all oppdrettslaks vil med stor sannsynlighet føre til færre rømminger. Både fordi oppdrettere vil legge enda større ressurser i å forhindre rømming, og fordi rømt fisk raskt og effektivt kan spores tilbake til rett eier, og årsaken til rømmingen kan utbedres.

Under kapittel om rømming vil vi påpeke at antall hendelser i forhold til antall anlegg ikke er et argument for å utelukke rømming fra ordningen. Det er påvirkningen på miljøet som må telle, og her er det godt dokumentert at den negative påvirkningen fra rømming er stor (Glover mfl. 2017). Faktisk like stor som fra lus (VRL, rapport 16).

§ 3. Definisjoner

Vi anbefaler at forskriften deler utslipp fra fiskeoppdrett inn i mer hensiktsmessige hovedkategorier som samsvarer med effektkravet i tillatelsesordningen og ivaretar miljøhensyn på en bedre måte. Ordningen

bør gi poengmulighet for oppsamling av knapphetsressurser som f.eks. fosfor. Ordningen bør også premiere de som ikke benytter kobber og andre miljøgifter.

§ 4. Utlysning av tillatelseskapasitet

Ordet komplett i setningen «Søknaden anses som **komplett** innen søknadsfristens utløp, og kan verken endres eller suppleres etter at søknadsfristen har gått ut» bør endres til «**endelig**».

§ 7. Særskilte krav til drift av tillatelser tildelt til miljøteknologiformål og vilkår

Setningen «Tillatelseskapasitet tildelt etter denne forskriften kan kun utnyttes på lokaliteter der minimum 60 prosent av partikulært materiale samles opp (renses) og der det ikke slippes ut **egg og frittsvømmende** stadier av lakselus.» endres til «Tillatelseskapasitet tildelt etter denne forskriften kan kun utnyttes på lokaliteter der minimum 60 prosent av partikulært materiale samles opp (renses) og der det ikke slippes ut **egg og/eller frittsvømmende** stadier av lakselus». Parentesen rundt «**renses**» bør fjernes hvis det skal kreves rensing av partikulært materiale, noe som bør gjøres. «Renses» er et vidt begrep, og det bør fremkomme hva denne rensingen innebærer. Ordningen må sikre forsvarlig håndtering som sørger for å ikke gi negative konsekvenser på naturverdier.

§ 7. Særskilte krav til drift av tillatelser tildelt til miljøteknologiformål og vilkår

Ordlyden i denne paragrafen gjør det svært vanskelig for oppdretter å kunne dokumentere oppfyllelse av kravene i første og andre ledd. Det står at «Et kompetent organ skal dokumentere relevant faglig kompetanse for oppdragsgiver og være uavhengig oppdragsgiver.» Vi er enige i at denne kontrollen må gjøres av uavhengig organ, dvs. at kontrollen må utføres av forvaltningsmyndighetene ved Mattilsynet, Fiskeridirektoratet eller Miljødirektoratet. Vi foreslår derfor at forskriften pålegger at undersøkelsen skal utføres av tilsynsmyndighetene.

§ 16. Brudd på vilkår

I utkast til forskrift fremkommer det at «Brudd på de særskilte driftsvilkårene i § 7 eller vilkår i tillatelse til miljøteknologiformål kan bli møtt med reaksjoner og sanksjoner lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur.» Vi foreslår at det endres til «**vil bli møtt med reaksjoner og kan bli møtt med sanksjoner**» Vi foreslår også at ordningen har en tydelig beskrivelse av hva som utløser sanksjoner, og hva som fører til tilbaketrekning.

Vennlig hilsen

Naturvernforbundet, Arnodd Håpnes

Norges Jeger og Fiskerforbund, Siri Parmann

Sabima, Christian Steel

Reddvillaksen, Jens Olav Flekke

Natur og Ungdom, Morten Hansen

WWF Verdens naturfond, Fredrik Myhre

Norske Lakseelver, Torfinn Evensen

Referanser

Armstrong, G.C. (1947): Mortality, rate of growth, and fin regeneration of marked and unmarked lake trout fingerlings at the Provincial Fish Hatchery, Port Arthur, Ontario. Transactions of the American Fisheries Society 77:129–131.

Glover, K.A., Solberg, M.F., McGinnity, P., Hindar, K., Verspoor, E., Coulson, M.W., Hansen, M.M., Araki, H., Skaala, Ø. og Svåsand, T. (2017). Half a century of genetic interaction between farmed and wild Atlantic salmon: Status of knowledge and unanswered questions. Fish and Fisheries, 2017;18, 890–927. DOI: 10.1111/faf.12214

Grønvik O.M. & Grünfeld L.A. (2021). Havbruk: Nye virkemidler for vern av miljø, bedre fiskevelferd og økt verdiskapning. Menon-publikasjon Nr. 79/2021.

Kristiansen, T.S., Skilbrei, O. og Skaala, Ø. (2012). Evaluering av fettfinneklipping av all oppdrettslaks for lettere identifikasjon ved utfisking av rømt laks i elvene. Rapport fra Havforskningen, Nr 20-2012, 18s.

Vincentlang, D. (1993). Relative survival of unmarked and fin-clipped coho salmon from Bear Lake, Alaska. Progressive Fish-Culturist 55: 141-148.

Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (2021). Status for norske laksebestander i 2021. Rapport fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning nr 16, 227s.